

ШЪРУД АНДЕРСЪН НЕЗАПАЛЕНИТЕ ЛАМПИ

Превод от английски: Ани Друмева, 1984

chitanka.info

Една неделна вечер в седем часа Мери Кокрън излезе от жилището, където живееше с баща си д-р Лестър Кокрън. Беше юни хиляда деветстотин и осма година и Мери беше на осемнадесет години. Тя се отправи по Тримонт към Мейн стрийт и като пресече железопътната линия, тръгна по Ъпър Мейн, една улица с малки магазинчета и паянтови къщурки, доста тихо и мрачно място в неделните дни, когато наоколо се мяркат съвсем малко хора. Беше казала на баща си, че отива на църква, но нямаше намерение да прави такова нещо. Не знаеше какво иска. „Ще се поскитам сама и ще размишлявам“ — каза си тя, докато вървеше бавно. Мислеше си, че вечерта обещава да бъде прекалено хубава, за да я прекара в задушната църква и да слуша приказки, които очевидно нямат нищо общо със собствените ѝ грижи. В живота ѝ наближаваше прелом и беше време сериозно да помисли за бъдещето си.

Дълбокомисленото, сериозно състояние на духа, в което се намираше Мери, беше предизвикано от разговора, който бе имала с баща си предишната вечер. Без какъвто и да е предварителен разговор той съвсем неочаквано и рязко ѝ каза, че страда от сърдечно заболяване и че всеки момент може да умре. Съобщи ѝ това, докато седяха заедно в лекарския му кабинет, зад който се намираше жилището, в което живееха бащата и дъщерята.

Когато влезе в кабинета и го завари да стои сам, навън вече се здрачаваше. Кабинетът и жилището се намираха на втория етаж на стара паянтова постройка в градчето Хънтързбърг в Илинойс и докато говореше, докторът бе застанал до дъщеря си близо до един от прозорците, който гледаше към Тримонт стрийт. Откъм Мейн стрийт, точно зад ъгъла, се носеше тихата глъчка на съботното оживление на града и току-що бе минал вечерният влак за Чикаго, градът разположен на петдесет мили на изток. Хотелската кола излезе трополейки от Линкълн стрийт и мина по Тримонт към хотела на Лоуър Мейн. Облак прах, вдигнат от конските копита, се разнесе из неподвижния въздух. Разпокъсана тълпа хора последва колата и редицата от коневръзи беше вече заета от двуколките, с които фермерите и жените им бяха дошли в града, за да прекарат вечерта в пазаруване и приказки.

След като мина и пощенската кола, на улицата излязоха още три-четири двуколки. Млад мъж помогна на любимата си да слезе от една от тях. Държеше я за ръката с подчертана нежност и честата жажда на

Мери да бъде нежно докосвана от мъжка ръка я връхлетя точно в същия момент, когато баща ѝ я извести за близката си смърт.

Тъкмо когато докторът започна да говори, Барни Смитфийлд, собственикът на конюшната, която гледаше към Тримонт стрийт точно срещу къщата, в която живееха Кокрънови, се върна след вечеря на работното си място. Спря се да разкаже някаква история на групата мъже, които се бяха събрали пред вратата на обора; избухна силен смях. Един от уличните безделници, добре сложен млад мъж в кариран костюм, се отдели от останалите и застана пред съдържателя. Беше видял Мери и се опитваше да привлече вниманието ѝ. Той също започна да разказва някаква история и докато разказваше, жестикулираше, ръкомахаше и от време на време хвърляше поглед през рамо да види дали девойката още стои на прозореца и го гледа.

Със студен, спокоен глас доктор Кокрън съобщи на дъщеря си за приближаващата го смърт. Девойката имаше чувството, че всичко, което се отнася до баща ѝ, трябва да бъде студено и спокойно.

— Имам болно сърце — глухо каза той. — Отдавна подозирах, че ми има нещо и в четвъртък, когато бях в Чикаго, се прегледах. Истината е, че всеки момент мога да умра. Нямах да ти кажа, ако нямах пред вид едно — ще ти оставя малко пари и ти трябва да помислиш за бъдещето си.

Докторът пристъпи към прозореца, където, подпряла ръка на перваза, стоеше дъщеря му. Известието я накара да пребледнее, ръката ѝ потрепера. Въпреки явното си хладнокръвие той се развълнува и поиска да я успокои.

— Виж какво — колебливо каза той, — може би все пак всичко ще се оправи. Не се тревожи. Ненапразно съм лекар от тридесет години и знам, че има много празни приказки в тези мнения на експертите. В случай като този, т.е. когато човек е болен от сърце, може да се влачи години наред. — Неловко се засмя. — Чувал съм да казват, че най-добрият начин да си осигуриш дълъг живот е да си навлечеш сърдечна болест.

С тези думи докторът се обърна и излезе от кабинета си; по дървените стълби той слезе на улицата. Беше искал да прегърне дъщеря си през раменете, докато ѝ говори, но тъй като винаги бе потискал чувствата си в отношенията си с нея, не можа да преодолее тази своя сдържаност.

Мери стоя дълго, загледана към улицата. Младият мъж в карирания костюм, чието име беше Дюк Йетър, беше свършил разказа си; избухна силен смях. Тя погледна към вратата, през която бе излязъл баща ѝ, и я обзе страх. В целия и живот никога досега не бе имало нещо топло и сърдечно. Потрепера, макар че нощта бе топла и с бърз, момичешки жест потърка с ръка очите си.

Жестът беше само израз на желанието да разчисти облака от страх, който бе надвиснал над нея, но беше погрешно изтълкуван от Дюк Йетър, който сега стоеше малко настрана от другите мъже пред конюшните. Когато видя Мери да вдига ръка, той се усмихна и като се огледа бързо, за да се увери, че не го наблюдават, започна да кима с глава и да ѝ маха с ръка, с което искаше да каже тя да слезе долу, за да бъдат заедно.

В неделя вечерта, след като отмина Ъпър Мейн, Мери сви по Уилмът стрийт, улица с работнически жилища. Тази година първата крачка от настъплението на фабриките към прерийните градчета на изток от Чикаго бе стигнала Хънтързбърг. Един чикагски производител на мебели построи завод в заспалото фермерско градче, с надеждата по този начин да се отърве от работническите организации, които бяха започнали да му създават главоболия в големия град. Повечето фабрични работници живееха в евтини, лошо построени паянтови къщи на улиците Уилмът, Суифт, Харисън и Честнът в най-горната част на града. В топлата лятна вечер те бяха излезли на предните веранди на къщите и тълпа деца играеше в прахоляка на улиците. Червендалести мъже в бели ризи, без яки и сака дремеха по столовете или се излежаваха на ивиците трева и на голата земя пред вратите на къщите.

Жените на работниците се бяха събрали на групи и клюкарстваха край оградите, които разделяха дворовете. От време на време някой женски глас се издигаше — рязко и отривисто — над равномерния ручей от гласове, който като ромоляща река течеше по горещите улици.

На пътя се сбиха две деца. Едно широкоплещесто червенокосо момче удари по рамото друго, което имаше бледо лице с остри черти.

Дотичаха и други деца. Майката на червенокосото момче сложи край на многообещаващата битка.

— Стига, Джони, казах ти да спреш. Ще ти извия врата, ако не престанеш! — пицеше жената.

Бледото момче се обърна и се отдалечи от противника си. Когато мина покрай Мери Кокрън на тротоара, острите му малки очи, които пламтяха от омраза, я погледнаха.

Мери бързо отмина. Непознатата нова част на родния ѝ град и гълчавата на новия живот, който винаги беше в движение и защитаваше правата си, силно я очароваха. Имаше нещо тъмно и негодуващо в характера ѝ, което я караше да се чувства у дома си на многолюдното място, където животът течеше мрачно, със сблъсъци и с ругатни. Обичайната мълчаливост на баща ѝ и тайната, обвиняла злополучния брак на баща ѝ и майка ѝ, която беше повлияла на отношението на околните към нея, бяха направили живота ѝ самотен и бяха насърчили у нея доста твърда решимост по някакъв свой си начин да си обяснява всяко нещо, което не можеше да разбере.

А зад всички размишления на Мери се криеше силно любопитство и смела решителност за приключения. Тя приличаше на малко горско животно, което пушката на някой спортист бе лишило от майка и което бе принудено от глада да излезе и да търси храна. Двадесетина пъти през тази година тя се бе разхождала вечер сама из новия и бързо растящ фабричен квартал на нейния град. Беше осемнадесетгодишна, а вече приличаше на жена; тя знаеше, че връстничките ѝ не биха посмели да се разхождат сами на такова място. Това чувство я изпълваше с гордост и докато вървеше, тя смело се огледа.

Сред работниците от Уилмът стрийт — мъже и жени, доведени в града от мебелния фабрикант — имаше мнозина, които говореха на чужди езици. Мери се разхождаше сред тях и се наслаждаваше на звука на чуждата реч. Разходката из улицата създаваше у нея чувство, че сякаш е напуснала градчето и е тръгнала да пътешества из чужди земи. На Лоуър Мейн стрийт или пък из жилищната част на градчето, където живееха младите мъже и жени, които познаваше открай време, и където живееха търговците, чиновниците, адвокатите и по-заможните американски работници от Хънтързбърг, тя винаги усещаше скрита враждебност към себе си. Враждебността не се

дължеше на някаква черта от характера ѝ. Сигурна беше в това. Беше толкова затворена, че те почти не я познаваха. „Това е, защото съм дъщеря на майка си“ — казваше си тя и рядко отиваше в тази част на града, където живееха момичетата от нейната среда.

Мери толкова често идваше на Уилмът стрийт, та много от хората мислеха, че я познават.

— Сигурно е дъщеря на някой фермер, обича често да се разхожда из града — казваха те.

Червенокоса жена с дебели устни, която стоеше пред една къща ѝ кимна. Млад мъж стоеше облегнат на едно дърво на тясната ивица трева край друга къща. Пушеше лула, но когато вдигна поглед и я видя, извади лулата от устата си. Тя реши, че сигурно е италианец — косата и очите му бяха много черни.

— Ne bella! Si fai un onore a passare di qua^[1] — извика той, махна с ръка и се усмихна.

Мери стигна до края на Уилмът стрийт и излезе на шосето. Струваше и се, че е минало много време, откакто бе оставила баща си, въпреки че в действителност разходката ѝ беше отнела само няколко минути. Един съборен плевник се беше килнал на върха на нисък хълм, встрани от шосето, а пред него имаше грамадна яма, пълна с обгорели дъски от някогашна селска къща. Купчина камъни, обрасла с пълзящи лози, се издигаше до ямата. Между къщата и обора се намираше изоставена овощна градина, в която растяха купчина преплетени бурени.

Като си пробиваше път през бурените, много от които бяха отрупани с цветове, Мери стигна до един камък, търкулнат до ствола на старо ябълково дърво и седна на него. Бурените почти я скриваха и от шосето се виждаше само главата ѝ. Скрита така в бурените, тя приличаше на яребица, която тича из високата трева и когато чуе непознат шум, спира, вдига глава и предпазливо се оглежда.

Дъщерята на доктора бе идвала и преди това в запустялата стара овощна градина. В подножието на хълма, където се намираше тя, започваха улиците на градчето и докато седеше на камъка, тя чуваше приглушените викове и крясъци, които идваха откъм Уилмът стрийт. Една ограда разделяше градината от нивите по хълма. Мери имаше намерение да остане под дървото до мръкване и да се опита да измисли някакъв план относно своето бъдеще. Мисълта, че баща ѝ

скоро ще умре, и се струваше и реална, и нереална, но умът ѝ не можеше да възприеме мисълта за физическата му смърт. Засега смъртта по отношение на баща ѝ не приемаше формата на студено, безжизнено тяло, което трябваше да бъде погребано — напротив, струваше ѝ се, че баща ѝ няма да умре, а ще заминне някъде далече. Майка ѝ бе направила това много отдавна. Тази мисъл носеше необикновено, неопределено чувство на облекчение. „Да — каза си тя, — когато му дойде времето, и аз ще поема нанякъде. Ще се махна оттук и ще тръгна по света.“ На няколко пъти Мери бе ходила с баща си в Чикаго и мисълта, че може би скоро ще иде да живее там, я очароваше. Във въображението ѝ се стелеха дълги улици, пълни с хиляди непознати хора. Да върви по такива улици и да прекара живота си сред непознати — това щеше да прилича на прекрачване от безводна пустиня в хладна гора, застлана с нежна млада трева.

В Хънтързбърг винаги бе живяла като под облак, а сега ставаше жена и душният, застоял въздух, който винаги бе дишала, ставаше все по-тягостен и тягостен. Наистина, досега не бяха повдигани конкретни въпроси относно мястото ѝ в живота на тукашното общество, но тя чувстваше, че съществува някакво предубеждение срещу нея. Била бебе, когато баща ѝ и майка ѝ се забъркали в някакъв скандал. Градчето Хънтързбърг се потресло от това и когато беше малка, хората понякога я гледаха с подигравателно-състрадателен поглед.

— Бедното дете. Толкова е неприятна тази история — казваха те.

Веднъж в една облачна лятна вечер, когато баща ѝ бе заминал извън града и тя стоеше самичка в тъмното на прозореца на неговия кабинет, чу мъж и жена на улицата да споменават името ѝ. Двамата се препъваха в тъмнината на тротоара под прозореца на кабинета.

— Тази, дъщерята на доктора Кокрън, е приятно момиче — каза мъжът.

Жената се засмя.

— Порасна вече и започна да привлича погледи на мъжете. По-добре не се заглеждай много в нея. Ще тръгне по лошия път. Каквато майката такава и дъщерята — отвърна жената.

Мери седя десет-петнайсет минути на камъка под дървото в овощната градина, потънала в мисли за отношението на градчето към нея и баща ѝ. „Това трябваше да ни сближи още повече“ — каза си тя и си помисли дали приближаващата смърт ще направи онова, което

облакът, надвиснал от години над тях, не бе направил. Сега не ѝ се струваше жестоко, че смъртта щеше скоро да посети баща ѝ. Сега за нея смъртта се бе превърнала в някаква приятна, милозлива фигура с добри намерения. Ръката на смъртта щеше да ѝ разтвори вратите на бащината ѝ къща към живота. С жестокостта на младостта тя помисли първо за авантюристичните възможности на този нов живот.

Мери седеше неподвижно. Насекомите във високите бурени, обезпокоени във вечерната си песен, запяха отново. Една червеношийка прелетя над дървото, под което седеше тя, и издаде ясен, рязък, тревожен писък. Гласовете на хората от новия градски фабричен квартал бавно катереха хълма. Приличаха на камбани на далечна катедрала, която призовава хората на молитва. Като че ли нещо се пропука в момичешките гърди, тя се хвана за главата и започна бавно да се люлее напред-назад. Заплака, без да усеща топли нежни пориви към живеещите в Хънтързбърг мъже и жени.

И тогава откъм пътя някой извика.

— Хей, малката! — се чу глас и Мери бързо скочи на крака. Разнеженото ѝ настроение отлетя като полъх на вятър и на негово място дойде силен гняв.

На пътя стоеше Дюк Йетър, който от безделническата си позиция пред конюшната я бе видял да отива на неделната си разходка и я бе проследил. Докато тя вървеше по Ъпър Мейн стрийт и през новия фабричен квартал, той бе сигурен в победата си. „Не иска да я виждат с мен — беше си казал той. — Чудесно! Много добре знае, че ще тръгна подире ѝ, но не иска да се появявам, докато не се скрие от погледите на приятелите си. Малко е надута и трябва да ѝ се смачка фасонът, но това не ме интересува. Отклонила се е от пътя си, за да ми даде тази възможност, а може би пък само се страхува от татко си.“

Дюк сви от пътя, изкачи се по ниския скат и влезе в овощната градина, но когато стигна купчината покрити с лозя камъни, се спъна и падна. Изправи се и се засмя. Мери не дочака той да дойде при нея, а тръгна към него и когато смехът му разкъса легналата над градината тишина, тя се втурна напред и с разперена ръка му зашлеви един шамар. Обърна се и тъй като той беше оплел крака в лозите, изтича на пътя.

— Ако тръгнеш подир мен или се опиташ да ме заговориш, ще намеря някой да те убие! — извика тя.

Мери се спусна надолу по хълма към Уилмът стрийт. Откъслечните приказки за майка ѝ, които от години кръстосваха града, бяха стигнали до ушите ѝ. Говореше се, че много отдавна в една лятна нощ майка ѝ изчезнала от града и че някакъв млад негодник, който имал навика да се шляе пред конюшната на Барни Смитфийлд, бил заминал с нея. Сега друг млад безделник се опитваше да я задирия. Тази мисъл я вбеси.

Умът ѝ се луташе в усилие да намери някакво оръжие, с което по-силно да уязви Дюк Йетър. В отчаянието си избра образа на баща си, който бе вече с разрушено здраве и скоро щеше да умре.

— Баща ми само чака случай да убие някой като теб! — извика тя и се обърна към младия човек, който, след като се бе изскубнал от купчината лози в градината, я бе последвал на пътя. — Баща ми само търси да убие някого заради лъжите, които се говорят в този град за майка ми.

След като се беше поддала на импулса да сплаши Дюк Йетър, Мери изведнъж се засрами от избухването си, заплака и бързо продължи нататък. Дюк вървеше след нея с наведена глава.

— Не исках да кажа нищо лошо, мис Кокрън — умоляваше той, — не исках да кажа нищо лошо. Не казвайте на баща си. Само се пошегувах. Повярвайте ми, не исках да кажа нищо лошо.

Светликът на лятната вечер беше започнал да гасне и лицата на хората, събрани на групи край тъмните порти или до оградите по Уилмът стрийт, се превръщаха в нежни малки светли овали. Гласовете на децата поутихнаха и те също се засъбираха на групички. Млъкнаха, когато Мери мина край тях, вдигнаха нагоре лица и втренчено я загледаха.

— Дамата не живее далеч. Сигурно живее наблизко — чу женски глас да казва това на английски.

Когато извърна глава, видя само тълпа от тъмнолики мъже пред една къща. Отвътре се чуваше женски глас, който пееше приспивна песен.

Младият италианец, който преди това я беше закачил и който сега очевидно се отправяше към обичайните си вечерни приключения, мина по тротоара и бързо изчезна в тъмнината. Беше облечен в

празничните си дрехи, носеше жокейска шапка и бяла колосана яка, украсена с червена вратовръзка. Ярката белота на яката правеше мургавото му лице да изглежда почти черно. Той се усмихна по момчешки, несръчно повдигна шапка, но не каза нищо.

Мери продължи да гледа назад по улицата дали Дюк Йетър върви след нея, но в бледата светлина не го виждаше. Гневното и раздражително настроение бе отминало.

Не искаше да се прибира, а беше вече късно да иде на църква. От Тъпър Мейн стрийт излизаше къса уличка, която вървеше на изток и доста стръмно се спускаше по хълма до една рекичка с мост, който прекъсваше растежа на града в тази посока. Тя слезе по уличката до моста и в чезнещата светлина се спря да гледа как две момчета ловяха риба в рекичката.

Широкоплещест мъж, облечен в груби дрехи, слезе по уличката, спря на моста и я заговори. За пръв път в живота си тя чу жител на родния й град да говори с топло чувство за баща й.

— Ти си дъщерята на доктор Кокрън, нали? — неуверено попита той. — Навярно не знаеш кой съм аз, но баща ти ме знае. — Той посочи двете момчета, които с въдици в ръка седяха на тревистия бряг на рекичката. — Това са моите момчета и имам още четири деца — обясни той. — Още едно момче и три момичета. Една от дъщерите ми работи в магазин. Голяма е колкото теб.

Мъжът обясни откъде познава д-р Кокрън. Каза, че по-рано работил по фермите, но отскоро се преместил да работи в мебелната фабрика в града. Миналата зима дълго време лежал болен и нямал никакви пари. Докато боледувал, едно от момчетата паднало от горния етаж на плевника и много лошо си разцепило главата.

— Баща ти идваше да ни наглежда всеки ден и той заши главата на моя Том. — Работникът се извърна от Мери и като държеше шапката си в ръце, загледа момчетата. — Съвсем бях закъсал и баща ти не само се грижеше за мен и момчетата, а и даваше пари на булката да купува от града това, от което имахме нужда — продукти и лекарства. — Мъжът говореше толкова тихо, че Мери трябваше да се наведе напред, за да чува думите му. Лицето й почти докосваше рамото на работника. — Баща ти е добър човек, но ми се струва, че не е много щастлив — продължи той. — Момчето и аз се оправихме и аз дойдох да работя в града, но той не пожела да вземе никакви пари от мен. „Ти

знаеш как да живееш с децата и жена си. Знаеш как да ги направиш щастливи. Дръж парите и ги похарчи за тях“ — това ми каза той.

Работникът продължи по моста и покрай брега на рекичката стигна до мястото, където двамата му сина ловяха риба, а Мери се облегна на парапета на моста и загледа бавно движещата се вода. В тъмното под моста водата изглеждаше почти черна и тя си помисли, че така и баща ѝ беше изживял живота си. „Бил е като поток, който винаги е бил на сянка и никога не е виждал слънчева светлина“ — помисли си тя и я обзе страх, че и нейният живот ще премине в тъмнина. Завладя я силно, непознато чувство на обич към баща ѝ, във въображението си тя усети ръцете му около себе си. Като дете непрекъснато беше мечтала за ласката на бащините си ръце и сега тази мечта се върна отново. Дълго стоя на рекичката и реши, че вечерта няма да мине без опит от нейна страна да осъществи старата си мечта. Когато отново вдигна поглед, работникът беше стъкнал досами водата малък огън от съчки.

— Ловим главочи — извика той. — Светлината на огъня ги примахва близо до брега. Ако искаш, ела и опитай късмета си. Момчетата ще ти дадат едната пръчка.

— Не, благодаря, друг път — каза Мери и уплашена, че може изведнъж да се разплаче и че няма да може да отговори, ако мъжът и каже още нещо, побърза нататък.

— Довиждане! — извикаха мъжът и двете момчета. Думите излязоха съвсем спонтанно от трите гърла и прозвучаха остро като тръба, като радостен вик, пронизващ мрачното ѝ настроение.

След като дъщеря му Мери излезе на вечерната си разходка, доктор Кокрън седя сам близо час в кабинета си. Започна да се стъмва и мъжете, които целия следобед бяха седели на столове и сандъци пред конюшната отсреща, се прибраха да вечерят. Шумът от гласовете стихна и от време на време за пет-десет минути настъпваше тишина. После от някаква далечна улица долетя детски плач. Сетне забиха църковните камбани.

Докторът не беше много спретнат човек и често дни наред забравяше да се обръсне. С дългата си суха ръка погали наболата брада. Болестта му го беше засегнала по-дълбоко, отколкото бе

допускал дори и пред себе си и духът му искаше да излети от тялото. Често, когато седеше така, с ръце, отпуснати на скута, той ги гледаше с детска съсредоточеност. Струваше му се, че принадлежат на някой друг. Настройваше се философски. „Странно нещо е тялото ми. Живял съм тук през всичките тези години и колко малко полза съм имал от него. А сега то ще умре и ще се разложи, без въобще да съм го използвал. Чудя се защо ли не си намери друг обитател. — Усмихна се тъжно на това си хрумване, но продължи по-нататък. — Доста съм мислил за хората, използвал съм тези устни и този език, но и съм ги оставял да мързелуват. Когато моята Елън живееше тук с мен, я накарах да мисли, че съм студен и безсърдечен, а нещо в мен се мъчеше и мъчеше да се освободи.“

Спомни си колко често като млад бе седял мълчалив вечер до жена си в същия този кабинет и как ръцете му копнееха да се протегнат през малкото пространство, което ги делеше, и да докоснат ръцете ѝ, лицето ѝ, косата ѝ.

Всички в града предричаха, че женитбата му ще завърши зле. Жена му беше артистка в една трупа, която дойде в Хънтързбърг и заседна там. По това време момичето се разболя и нямаше пари да плати стаята си в хотела. Младият доктор се погрижи за девойката и когато тя оздравяваше, той я вземаше да пътува с неговата двуколка из селата. Животът ѝ дотогава беше тежък и мисълта за спокойно съществуване в малкия град я привличаше.

После, след сватбата и след раждането на детето тя изведнъж разбра, че не е в състояние да продължи да живее с мълчаливия студент човек. Говореше се, че била избягала с някакъв млад нехранимайко, сина на кръчмаря, който изчезнал от града в същото време, но това не беше вярно. Самият Лестър Кокрън я бе завел в Чикаго и там тя започна работа в една трупа, която заминаваше за далечните западни щати. Беше я завел до вратата на хотела, пхнал ѝ бе в ръцете пари и мълчаливо, без дори да я целуне за сбогом, се бе обърнал и потеглил обратно.

Докторът стоеше в кабинета си и преживяваше този миг и други подобни мигове, когато е бивал дълбоко развълнуван, а външно — спокоен и хладнокръвен. Мислеше си дали жената е знаела това. Колко пъти си бе задавал този въпрос? След като я остави онази нощ пред

вратата на хотела, тя нито веднъж не му писа. „Може би е умряла“ — за хиляден път си помисли той.

Случи се онова, което вече повече от година му се случваше в такива необикновени моменти. В главата на доктор Кокрън споменът за жена му се сля с образа на дъщеря му. Когато в такива моменти се опитваше да раздели двата образа, да ги постави на разстояние един от друг, той не успяваше. Като извиваше леко глава, той си представяше как една бяла момичешка фигура влиза в стаята, където живееше той и дъщеря му. Вратата беше боядисана в бяло и се поклащаше от лекия бриз, който идваше през отворения прозорец. Вятърът меко и безшумно тичаше из стаята и си играеше с някакви хартии, които лежаха на бюрото в ъгъла. Чу се мек, шумолящ звук от женска пола. Докторът се надигна и застана треперещ.

— Кой е? Ти ли си, Мери, или ти, Елън? — дрезгаво попита той.

По стълбището, което водеше от улицата, се чу шум от тежки стъпки и външната врата се отвори. Болното сърце на доктора се разтуптя и той тежко се отпусна обратно на стола.

В стаята влезе мъж. Беше един фермер, един от пациентите на доктора и като стигна средата на стаята, той запали клечка кибрит, вдигна я над главата си и поздрави.

— Здравсти — извика той.

Когато докторът се изправи от стола и отговори, той така се стресна, че клечката падна от ръката му и остана да гори бавно до краката му.

Младият фермер имаше яки нозе, които приличаха на две каменни колони, подпрели тежка сграда, и малкият пламък на клечката, която гореше и трептеше от слабия вятър между краката му, хвърляше танцуващи сенки върху стените на стаята. Обърканото въображение на доктора отказа да се освободи от своите видения, които започнаха сега да се подхранват от новата ситуация.

Той забрави присъствието на фермера и въображението му избяга обратно във времето, когато беше женен. Танцуващата по стените светлина му припомни друга танцуваща светлина. Един летен следобед през първата година след женитбата жена му Елън беше дошла с него извън града. Тогава те обзавеждаха жилището си и в една селска къща Елън видя старо огледало, изхвърлено от употреба, което стоеше подпряно на една стена в някаква пристройка. Хареса ѝ заради

необикновената изработка на огледалото и жената на селянина ѝ го даде. На връщане тя каза на мъжа си, че е бременна и докторът се развълнува както никога дотогава. Той държеше огледалото на коленете си, а жена му караше и когато му съобщи, че ще имат дете, тя гледаше далеч отвъд нивите.

Колко дълбоко се бе запечатала тази сцена в съзнанието на болния човек! Слънцето залязваше над младите царевични и овесени ниви покрай пътя. Прерийната земя беше черна и понякога пътят минаваше през къси редици дървета, които в чезнещата светлина също изглеждаха черни.

Огледалото на коленете му улавяше лъчите на залязващото слънце и хвърляше голяма златиста топка през полето и в клоните на дърветата. Сега, застанал в присъствието на фермера и докато слабата светлина от догарящата на пода клечка му припомняше другата вечер с танцуващата светлина, той си помисли, че проумява защо не бе успял в женитбата си и в живота. В онази вечер преди много години, когато Елън му съобщи за приближаването на голямото събитие в техния семеен живот, той не отрони нито дума, защото мислеше, че няма думи, с които да изрази своите чувства. Беше си създал някаква самозащита. „Казвах си, че тя трябва без думи да ме разбира и през целия живот си казвах същото нещо за Мери. Бил съм глупак и страхливец. Винаги съм мълчал, защото съм се страхувал да изразя себе си — като някакъв несръчен глупак. Бил съм горд човек и страхливец.“

— Днес ще направя това. Дори и това да ме убие, ще заставя себе си да говоря с момичето — каза той на глас и съзнанието му се върна към образа на дъщеря му.

— А, какво каза? — попита селянинът, който с шапка в ръка стоеше и чакаше да каже защо е дошъл.

Докторът взе коня си от конюшната на Барни Смитфийлд и се отправи извън града, за да помогне на съпругата на фермера, която трябваше да роди първото си дете. Тя беше нежна жена с тесен таз, а детето беше едро, и докторът беше силно възбуден. Той отчаяно се бореше, а жената, която беше уплашена, пшкеше и се мъчеше. Мъжът ѝ непрекъснато влизаше и излизаше от стаята, появиха се две съседки и застанаха мълчаливи в очакване да помогнат с нещо. Минаваше

десет часа, когато всичко свърши и докторът беше готов да се връща в града.

Фермерът впрегна коня му, доведе го пред вратата и докторът подкара, като се чувстваше необикновено слаб и в същото време силен. Колко просто му се струваше сега онова, което трябваше да направи! Навярно дъщеря му ще си е легнала, когато се прибере, но той ще я накара да стане и да дойде в кабинета. Ще ѝ разкаже цялата история на своята женитба и несполуката от нея, без да си спестява нито едно унижение. „Имаше нещо много мило и красиво в моята Елън и трябва да накарам Мери да разбере това. То ще ѝ помогне да стане прекрасна жена“ — помисли той, изпълнен с вяра в силата на своето решение.

Стигна вратата на конюшната в единадесет часа; там седяха и си говореха Барни Смитфийлд, младият Дюк Йетър и двама други мъже. Собственикът на конюшната въведе коня в тъмнината на обора, а докторът постоя малко, облегнат на стената на сградата. Градският нощен пазач застана до групата при вратата на конюшната и между него и Дюк Йетър избухна кавга, но докторът не чуваше острите думи, които летяха напред-назад, нито силния смях на Дюк, с който той отговаряше на гнева на нощния пазач. Бе го обзело необикновено колебливо настроение. Имаше нещо, което той страстно желаше да направи, но не можеше да си спомни какво. Дали това нямаше нещо общо с жена му Елън или пък с дъщеря му Мери? Образите на двете жени отново се сляха в съзнанието му и към тази плетеница се прибави и трети образ, този на жената, на която току-що бе помогнал да роди. Всичко се обърка. Тръгна през улицата към стълбището, което водеше към неговия кабинет, после спря на улицата и се огледа. Барни Смитфийлд тъкмо бе вече прибрал коня му и сега затвори вратата на конюшната, при което висящият отгоре фенер се заклати напред-назад. Той хвърляше гротескни, танцуващи сенки върху лицата и силуетите на мъжете, които стояха и се караха до стената на конюшната.

Мери седеше до прозореца в кабинета на доктора, чакаше го да се върне. Беше така погълната от собствените си мисли, че не чуваше гласа на Дюк Йетър, който разговаряше с мъжете на улицата.

Когато Дюк се върна на улицата, горещият гняв от днешната вечер се върна и тя отново го видя как с арогантна мъжка увереност в погледа се приближава към нея в градината, но бързо го забрави и продължи да мисли за баща си. Преследваше я един спомен от детството ѝ. Един майски следобед, когато беше на петнадесет години, баща ѝ я покани да го придружи на една вечерна визитация извън града. Докторът отиваше да посети болна жена в една фермерска къща на пет мили от града и тъй като бе валил силен дъжд, шосетата бяха разкаляни. Беше тъмно, когато стигнаха фермерската къща, влязоха в кухнята и ядоха суха храна на кухненската маса. Тази вечер баща ѝ имаше някаква причина да изглежда като момче, беше почти весел. По пътя разговаряха малко. Дори на тази възраст Мери бе висока и фигурата ѝ започваше да прилича на женска. След сухата вечеря в селската кухня той се разходи с нея из къщата и тя седна на една веранда. Баща ѝ постоя малко до нея. Пъхна ръце в джобовете на панталоните си и като отметна глава назад, се засмя почти от сърце.

— Странно ми е като си помисля, че скоро ще станеш жена — каза той. — Когато станеш жена, какво смяташ, че ще се случи, а? Какъв живот ще водиш? Какво те чака?

Докторът приседна на верандата до детето и за миг тя си помисли, че ще я прегърне. След това той бързо се изправи, влезе в къщата и я остави сама в тъмнината.

Като си припомняше тази случка, Мери си спомни освен това, че в онази вечер от детството си тя бе посрещнала мълчаливо приближаването на своя баща. Струваше ѝ се, че тя, а не баща ѝ носеше вина за живота, който бяха водили заедно. Фермерът, когото бе срещнала на моста, не беше почувствал студенина у баща ѝ. Това беше, защото той самият беше топъл и щедър в отношението си към човека, който се бе погрижил за него в час на болест и нещастие. Баща ѝ беше казал, че работникът знаел как да бъде баща и Мери си спомни с каква топлина двете момчета, които ловяха риба в рекичката, се сбогуваха с нея, когато тя се скри в тъмнината. „Техният баща е знаел как да бъде баща, защото неговите деца знаят как да дават от себе си“ — помисли си виновно тя. Тя също щеше да даде от себе си. Преди края на нощта тя щеше да направи това. В онази далечна вечер, когато се прибираще заедно с баща си, той беше направил друг безуспешен опит да разруши стената, която ги разделяше. Проливните дъждове

бяха препълнили рекичките, които трябваше да минават и когато почти бяха стигнали градчето, той спря коня на един дървен мост. Конят нервно подскачаше, баща ѝ здраво държеше юздите и от време на време му говореше. Придошлата река громолеше силно под моста, сред една дълга равна нива до пътя прелялата вода беше образувала езеро. В онзи момент луната беше излязла от облаците и вятърът, който духаше напреко на водата, правеше малки вълни. Езерото от прелялата вода беше покрито с танцуващи светлини.

— Ще ти разкажа за твоята майка и себе си — дрезгаво започна баща ѝ, но в този момент гредите на моста започнаха да пукат застрашително и конят се втурна напред. Бяха стигнали улиците на града, когато баща ѝ успя да овладее уплашеното животно и неговата стеснителна мълчалива природа отново се беше възвърнала.

Мери стоеше в тъмното до прозореца на кабинета и видя баща си да идва по улицата. След като прибраха коня му, той не се качи веднага по стълбите в кабинета, както обикновено, а се помота в тъмното пред вратата на конюшната. Понечи да пресече улицата, после отново се върна в тъмното.

Сред мъжете, които от два часа седяха и спокойно разговаряха, избухна кавга. Джек Фишер, градският нощен пазач, разказваше на останалите за някаква битка, в която бе участвал през Гражданската война, а Дюк Йетър започна да му се подиграва. Нощният пазач се ядоса. Сграбил тоягата си, той подскачаше напред-назад. Силният глас на Дюк Йетър прекъсваше сърдития глас на жертвата на неговото остроумие.

— Трябваше отстрани да го нападнеш, казвам ти, Джек. Да, господине, отстрани трябваше да нападнеш отстъпващия, и като го нападнеш отстрани, трябва да му смачкаш фасона на говедото. Ако бях на твоето място, щях да направя това — извика Дюк и гръмко се разсмя.

— Щеше да вдигнеш врява, това щеше да направиш — изпълнен с безсилен гняв, отвърна нощният пазач.

Изпратен от смеха на Дюк и компанията му, старият войник отмина по улицата, а Барни Смитфийлд, след като прибра коня на доктора, излезе и затвори вратата на конюшната. Висящият над вратата фенер се люшкаше напред-назад. Доктор Кокрън отново пресече улицата и като стигна стълбите, се обърна и извика на мъжете.

„Лека нощ!“ — весело извика той. Един косъм, раздвижен от лекия вятър, погали бузата на Мери и тя се изправи на крака, сякаш беше докосната от ръка, протегнала се от тъмнината. Стотици пъти беше виждала баща си да се прибира вечер, но никога преди това той не беше казвал нещо на безделниците пред вратата на конюшната. Беше почти сигурна, че не баща ѝ, а някакъв друг човек се качваше сега по стълбите.

Тежките, тътрещи се стъпки силно кънтяха по дървените стъпала и Мери чу как баща ѝ оставя малкото четвъртито лекарско куфарче, което винаги носеше със себе си. Непознатото весело енергично настроение продължаваше, но умът му объркано се бунтуваше. На Мери се стори, че вижда тъмния му силует на вратата.

— Жената роди — каза енергичният глас на площадката пред вратата. — На коя се случи това? Елът ли беше или другата жена, или пък моята малка Мери?

Поток от думи, един протест се изля от мъжките устни.

— Коя роди? Искам да знам. Коя роди? Животът няма край. Защо непрекъснато се раждат бебета? — питаше той.

Устните на доктора отрониха смях, а дъщеря му се наведе напред и сграбчи облегалките на стола си.

— Роди се бебе — отново каза той. — Странно е, че моите ръце помогнаха на бебето да се роди, а през цялото време смъртта стоя до мен.

Доктор Кокрън стъпи на площадката.

— Краката ми са студени и безчувствени от чакането от живота да излезе живот — тежко промълви той. — Жената се бори, а сега аз трябва да се боря.

След тропането с крака и уморените тъжни думи, излезли от устните на болния мъж, последва мълчание. От улицата долетя нов силен залп смях от Дюк Йетър.

След това доктор Кокрън се изгърколи по тесните стълби до улицата. Не издаде стон, чу се само тропането на обувките по стълбите и страшният глух шум от падането на тялото.

Мери не помръдна от стола. Чакаше със затворени очи. Сърцето ѝ биеше до пръсване. Беше я обзела пълна и непреодолима слабост и от главата до краката ѝ пробягваха ситни вълни от чувства сякаш малки същества с меки като козина крака си играеха по тялото ѝ.

Дюк Йетър качи мъртвия човек по стълбите и го постави на леглото в една от стаите зад кабинета. Един от мъжете, който беше стоял заедно с него пред вратата на конюшната, го последва, като притеснено вдигаше и отпускате ръцете си. Между пръстите държеше забравена цигара и нейната светлина танцуваше нагоре-надолу из тъмнината.

[1] Хей, хубавице, чест ти прави да минаваш оттук (итал.) — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.